

est; docent enim uno ore circumstantias, quocumque tandem ea fuerint, efficere non posse, ut quod suapte natura malum est, bonum evadat, nisi eam vim habeant, ut omnem, quae in re occurrat, multatim de medio funditus tollant, hoc est rei ipsius naturam mutant. Ita Div. Thomas Opus. de usuris cap. 7. Nullo potest circumstantia transmutare in moribus de bono in malum, vel e converso, nisi quia tollit de natura sui rationem bonitatis, vel malitiae. Quod in causa fuit, ut Gabriel Biel in a. dist. 15. q. 2. explicans Caput Naviganti ita statueret: Talis mutatio non valet mutare nisi cum tali pacto suspensionis periculi. Et propterea gravat debitorem in recipiendo aliquid plus ex mutuo . . . unde pro regula habent. Dum est, quod si mutuum sit principaliter spe habendi ultra sortem, nullum periculum potest excusare, quin sit usura talis contractus. Angelus de Clavasio v. Usura §. 35. Et 46. Richard. in 4. dist. 15. art. 5. quæst. r. Rolleta v. Societas, Armilla v. usura, §. 8. ita pariter sentiunt, & postremus quidem præcedentium sententiam hæc enucleatè declarat: Mutua Antonio centum aureis cum pacto, quod Antonius asserebat mutuantem, quod habeat centum aureos, & ultra hoc toto pro centenariis, usura est; quoniam ultra sortem tollit obligationem sortem. Cum hoc tamen fiat, ut qui deo naviganti mille ad negotiandum, potest accipere ab eo vel ab alio assurantem, quod res habeat mille & quinque pro centenariis . . . Non tamen dum mutuat, debet sortem obligationem petere. Cap. Naviganti de usura. Aliud est enim mutuum ex mutuo, & aliud ex negotiatione pecunie.

Sed questio, quæ in præsentia discutitur, ea est, cuiusmodi tandem Contractus sit; si enim pecunia non tantquam mutua data est, sed ut in negotiationem conferatur; lucrum, quod ex ea percipietur, usurarium censeri non poterit. Jam vero libris 3000. in Andrea manu collocata non videntur mutui vim, ac rationem habuisse, quia nempe ad mutui naturam & essentiam pertinet, ut si forte mutata res pereat, et pereat, cui mutua data est, non autem ei, qui mutuum dedit; & ratio quidem in promptu est, quia cum res in accipientis dominium abierit, ad ipsum proinde pertinet, ita ut ipse pro libito ea uti possit; adeoque qui res mutuas dedit, non easdem numero res, sed tantum alias ejusdem nature & qualitatis, ut expressis verbis traditur in lib. 3. institut. tit. 15. Quoniam nobis non eadem res a seò alio ejusdem nature & qualitatis redduntur, inde etiam mutuum appellatum est, quia ita a me tibi datur, ut ex meo eam fiat. Quamobrem ex trita regula, res perit domino, ille quidem non censetur eam rem mutuum dedisse, cujus jactura ipse obnoxius est, quamvis eam alteri dederit, qui ex accepto rei jacturam periculum nullam subit; id quod confirmat hæc eadem lex §. 2. ubi illud tamquam constans, firmumque statuitur: Qui mutuum accepit, si quolibet casu fortuito amisit, quod accepit, veluti incendio, ruina, naufragio, latronum, hostiumve injuria, nihilominus obligatus remanet. Et in Codice lib. 2. tit. 2. lib. 11. Tacetiam ex altera non exiit debitorem. Et Glossa ad verbum Exiit: Et merito; debitor enim mutui genus debet, quod nunquam perit, quod in genere debetur, perire non potest. Angelus in summa v. mutuum: Si res mutua perit, periculum est accipientis, etiam si casu fortuito. Et Jacobus Ungarellus in suis additionibus ad Summam Angeli loco laudato: Adde aliqua, quæ requiruntur de substantia ad hoc, quod contrahatur mutuum: primum est, quod tempore Contractus agatur, ut non reddatur idem in specie; secundum quod reddatur idem in genere. Qui ergo non tenetur eam, quam accepit, summam reddere, si forte perierit, non eam habet vi mutui; in hac facti specie versatur Andreas; non igitur assenti potest, Jacobum non semper pecunie sue dominum esse, quoniam si jactura casus acciderit, ipse eidem obnoxius est, & res ipsi perit. Ex quo apparet, Contractum, de quo agitur, spectari non posse tamquam mutuum, sed tamquam commercii Contractum; eoque magis quod ea pecunia data est ob emendas merces ad onerandam navim necessarias; adeoque Jacobus, qui pecuniam dat, subit periculum, in quod sortem ipse suam conjicit absque ulla compensationis spe, si quis eorum casuum evenierit, qui in maritimis negotiis sunt propædium quotidiani; ita Soto de justitia & jure lib. 6. quæst. 4. art. 2. ubi explicat caput Naviganti, extra de Usuris, ex quo quidem contra hanc sententiam præcipua obiectio desumi potest; en ejus verba: Articulus hic intellectum expressit Capituli Naviganti de usuris: Et quidem erit sunt membra. In primo condemnatur usura Contractus, quo quis naviganti, vel eunti ad navigandum pecuniam mutuat, periculum capitalis subiens, ut aliquod sibi ultra sortem reddatur; & quidem condemnatio interpretamento indiget, ut verum exhibent intellectum. Nam ut questione 6. in art. de Societate decisum fuit, nihil usura committitur, qui pecuniam suam in Societate committit, ut inde lucrum speret, quod periculum ingrediens capitalis; nam hoc non est ratioe mutui, sed quia sua pecunia negotiatur, qui autem naviganti proprio periculo committit suam, non impio mutuat; quandocumque si periat, sibi perit; & dicitur ergo Contractus ille immerito illic damnari; respondetur propterea condemnari, quia cum mutuo gratis fieri debeat,

non aliter mutuari, quam mutuatorem ad Contractum associationis vel Societatis obligando, usura est . . . ut mutui non potest alium cogere, qui forte associationem non indiget, nam nullum forte illic imminet periculum, sed forebitur, quod patet ex illa compensatione naviganti, vel eunti ad navigandum; nam euntis ad navigandum nulli subit periculum, & ideo forte habebatur sermo de navigatione, quæ extra emet feres periculum. Sed illud opinio huic maxime favet, quod Auditores contra sentientes, ejusmodi sunt Covarruvias tom. 2. variarium voluntarium lib. 3. cap. 2. §. 5. Et Sequencius, & Vagnanus ad cap. Naviganti num. 17. haud præcisè occurrit fundamento; quod nos possumus, mutuatorem subiecti semper teneri aliquid restituere, quod rei mutuatæ omnino respondeat. Itaque caput Naviganti merito de his explicatur, qui periculum, ubi nullum est, supponunt, & volunt mutuum negotii colore tegere, sed re ipsa cum pecunia dans omne vis sortis periculum subeat, pecunia ipsa tamquam ad eum pertinere spectari potest, atque ille quidem æque potest de casu lucri, quod ex ejus pecunia percipi potest per commercium, quin ultra addit, quippe cum pecunia ad ipsam pertinet; & hoc in casu, si injustitia existeret, ob lucri tantum, quod ferat, excessum existeret; id quod non proveniret ex tradita pecunia ratione, quæ tempore mutuum non confutit, ac proinde usura, quæ non nisi mutuum conlequitur, fundamentum esse non potest.

Quod si tamen qui pecuniam accepit, pure & simpliciter accepisset, ut ejus dominus esset, & pro arbitratu ea uteretur, quique tradidit, ea tantum conditione tradere voluisset, ut in negotio ea sibi tuta redderetur, atque ita inde lucraretur; in hac facti specie, ut supra dictum, probandum quoque est, censentur adesse Contractus duo, quorum unus esset Contractus mutui, alter associationis in primo stipulatae, & sine quo ille initus non fuisset; quo in casu cum mutuum hoc factum esset animo lucri ex allocatione sperati, difficile proinde illud ab usura eximi poterit.

Decisum Parisiis hæc die 23. Novembris ann. 1680.

Agustinus de Lames.
M. Charon. G. Beuff. Beberel.

C A S U S XIII.

Usura eo prætextu in usu posita, quod hypotheca non adint.

1. Consultatio sententia Polavorum plantarum ferre acceptisque pignoris dare licere, eo prætextu, quod in Polonia sit prope modum impossibile ferre hypothecæ in immobilibus bonis institui.

Q U Æ S I T U M.

Cum Polonis denuntiatum fuerit, Theologos Gallos de mutationibus, quæ in Mutationum Foro peraguntur, non idem sentire, agentibus aliis usurum in illud adesse, aliis negantibus; Poloni ita responderunt: Quid hoc in Regno sentient Casista vestri, si viderent omnes omnino, ipsolque Presbyteros, & Regulares perinde ac ceteros tenore acceptisque pignoris dare? Galis porro nostris disputantibus, & id usurarium esse contendentibus respondit illi hæc quidem loci consuetudinem esse, ac si ab illis que pignoris pecunia mutua daretur, dubio procul futurum, & sortis & census jactura ferret; pignora quippe tammodo esse loci hypothecæ, ubi in immobilibus bonis tute hypothecæ statui non possent. Reponunt Galli: Non vos mutuum date. Sed qui immobilibus bonis carent, reponunt & ipsi: Cum nos quidem fundum nostrum, qui ex pecunia est, consumpsimus, id quod contingit, nisi acceptis pignoris pecuniam mutuum dederimus, & inde lucrum perciperimus, quis nobis, ut vitam trahamus, elemosynam tribuet? Ajunt mutuatarii sibi rem gratam fieri, & Gallorum opinionem purum putumque communem esse. Ejus Regni Doctores, atque adeo qui sunt e Societate Jesu; propugnant, cum ibidem non alie certe hypothecæ sint, quam mobilium bonorum pignora, hæc proinde accipi posse, ac ne ii quidem ab ejusmodi pignoris sumendis absterent. Quod attinet ad Viros nobiles, est profus impossibile eos ad id, quod debent, solvendum compelli, nisi cum ipsi placuerit; quomobrem pignora ex his accipi necesse est. Nonnulli, quibus pietas ac probitas cordi est, audire cupiunt sententiam & consilium fanaticorum Doctorum Theologiae Facultatis Parisiensis, & cognoscere, an eorum placita sint uniformia?

R E S P O N S I O .

Parisienses Universitatis Doctores Theologi subscripti, qui propositam facti speciem viderunt, existimant, juxta sacras Litteras, Ecclesie Patres, Concilia, Jusque Canonicum usuram absolute damnatam esse, ac proinde ex mutua pecunia lucrum percipi omnino non posse, quippe cum usura nihil sit aliud, quam lucrum ex mutuo. Hac de causa Mediolanense Concilium primum sub sancto Carolo titulo de usuris ita statuit: Ex mutuo, vel depositis apud Judam factis nil prætere sortem a quocumque percipi ex convento, vel principaliter sperari possit, tamen ipsa sine supillarum, Viduarum, aut locorum sortium, Concinit Burdegalense Concilium ann. 1583. celebratum titulo de usuris, & illicitis contractibus: Ne cui igitur ex mutuo prætere sortem ex convento, vel ex eo, quod datum est, aliquid amplius accipere, aut principaliter sperare, sive ejusdem generis sine aliorum quomodocumque, etiam si opera sint; licet; est pecunia sine supillarum, Viduarum, aut locorum sortium, vel etiam dotalis, nisi quantum id jure nominatum permittitur: mutuum enim, ex præcepto divino, debet esse gratuitum. Gallicani Cleri Congregatio in moribus ad hæc decisionem sancti Caroli, ut apparet ex titulo de usuris ejusdem Congregationis habita Meloduni ann. 1579, ubi allatis Mediolanensis Concilii verbis additur in hujus doctrinæ confirmationem: emnes enim audire tenentur illud observare: Mutuum datum, nihil inde sperantes. Sanctus Augustinus Populum suum docens, offendit ex sacris Litteris lucrum ex mutuo percipi non licere, quia Deus id vetuit; ita nimirum loquitur Enarratione in Psalm. 36. Nolo sciri fenerator, & ideo nolo, quia Deus non vult; nam si ego nolo, & Deus vult, agitur: Si autem Deus non vult, etiam ego velle nolo, malo suo ageret, qui ageret. Unde apparet Deum hoc nolle? Dicitur est atque loco: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram; & quam detestabile, quam odiosam, quam execrandam, puto, & ipsi feneratoris novissimus . . . Si feneratoris homini, id est, mutuum pecuniam, & aliquid pluraquam dedisset, sive illud criticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud; si plus quam dedisset, accepit, fenerator est, & in hoc improprie non laudandus. His ipsis principibus nixus Innocentius XI. hanc propositionem proscripsit: Usura non est, cum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum; sed solus si exigatur ex justitia debitum, ut videtur est in Censura, quam Pontifex edidit complurim Propositionum die 2. Martii ann. 1679. quæque referunt ad calcem secundi Voluminis Zerolæ editionis Coloniensis ann. 1680. Doctrina hæc adeo in Jure firma est, ut absque ignorantia ac præjudicio in dubium revocari non possit. quoniam æque occurrit tradita in Decreto, & in Decretalibus; extat illa ibidem expressis verbis 14. quæst. 3. & 4. & pariter extra de usuris. C. Consultum, ubi Urbanus III. ex Evangelio ac Legis auctoritate declarat mutuum dari non posse lucri animo, eoique, qui ita lucrati fuerint, restituere cogendos esse: Verum quia quid in his casibus tenendum sit, ex Evangelio Luca manifeste cognoscitur, in quo dicitur: Mutuum, nihil inde sperantes: Ejusmodi homines pro intentione lucri, quam habent, (cum omnia usura & superabundantia prohibeantur in Legge) judicandi sunt male agere: & ad ea, quæ taliter accepta, restituenda in animarum judicio officere inducenti sunt. Satis propædium in auctoritatibus est ponderis, ut apparet Theologos Gallos Ecclesie Traditione niti, dum asserunt non posse tuta conscientia, & quin divina Lex violatur, fenore dari; ex quo sequitur, his regulis ad id relatis, quod in Polonia fieri consuevit, graviter ibidem peccari, cum non obstante Sacramentum Litterarum præcepto, adversus Traditionis regulas utilitatem quaerit ex pecunia pro mutuum, & accipiuntur pignora, non solum ut fors in tuto ponatur, sed etiam ut lucrum, quod inde speratur, certum tantumque reddatur; quæ enim ipsa per se mala sunt, nullo unquam prætextu faciendum sunt. Satis est in contempto esse ejusmodi res a Deo prohibitas esse, ut evitentur. Deus sibi obedientiam præstari vult, nec patitur adversus Legem suam vanis ratiocinationibus quemquam insurgere. Hæc porro decisione non contentitur excludi casus danti emergentis & lucri cessantis, id quod probatur omnibus Theologis & Canonistis juxta hæc verba Glossæ in cap. Quoniam 12. quæst. 4. Si quis est in mora solvendi, ab eo possunt petri usura, non tantquam usura, sed tanquam iudicis officio, non actionis. Licet enim potest quis agere ad hoc, ut reddatur indebitum. Extr. de sibi iussu, perovis. Hæc quoque Divi Thomæ sententia est 2. 2. quæst. 78. artic. 2. ad 1. Dicendum, quod ille, qui mutuum dat, potest absque peccato in partem deducere cum eo, qui mutuum accepit, recompenstationem danti, per quod substatitur sibi, quod debet habere, & potest esse, quod accipiens mutuum cum sua utilitate, danti non aliter recompensetur.

Id quod redigitur ad hoc principium, nempe non esse justitiam consensum, ut, qui mutuum dat, jacturam subeat, eundemque petere possit ut a jactura, quam mutuum dans faceret, in Lames Tom. II.

dennis fervetur. Parisienses Doctores in hoc negotio conformes sunt.

Decisum Parisiis die 10. Februarii ann. 1683. Aug. de Lames.

C A S U S XIV.

Usurarii quaestus, quos hæredes restituere tenentur.

1. In Regione Scripti Juris filia, quibus pater moriens non nisi septimam bonorum suorum partem reliquit, non tenentur inquirere, an dictus pater usurarius Contractus inierit.
2. Hæc inquisitio ad eum pertinet, quem ille sibi hæredem instituit.
3. Si tamen hic hæres in sua portione non inveniret, unde omnes defuncti usuras restituere, necesse esset, ut filia consentiret ex parte, quam in usurariis bonis habuisset.

Q U Æ S I T U M.

IN regione Scripti Juris pater, cui due tantum erant filia, nepotem bonorum suorum hæredem instituit, ac Testamentum filiam utramque nominavit ad summam, quæ septima circiter bonorum pars erat, ipsi ex numerata pecunia solvendam. Cum ille diem suam obiisset, addit filiarum altera partem suam ex pecunia mutua absque fundi alienatione lucrum percipere consuevisse. Contractus porro hic in regione firmantur, quibus ac validi declarantur a Judicibus, qui eorumdem executionem præcipiunt. Hoc posito, quaerit ea filia.

- I. An ejusmodi quaestus a patre percepti usurarii sint, ac proinde restituendi?
 - II. An ipsa ad hanc restitutionem conferre debeat?
 - III. Quorsum ipsa conferre debeat, ac quid facere teneatur, facta hypothese ejus foreorem, & confobrium, qui verus ac proprie dictus hæres est, nolle in eadem restitutionem conspire; quemadmodum eos nolle vero simile sit?
 - IV. Quas illa inquisitiones instituit teneatur, ut certo cognoscat, an pater usurarius quaestus percepisset?
- Persona porro, cuius nomine fit ejusmodi Consultatio, e vivis exestit. In ejus codicibus inventa sunt verba hæc ipsius manu exarata: Equidem scire non potui, an meus pater pecuniam mutua dederit ad tempus lucrum percipiens, semperque dominium ac possessionem retinens fundi sui pro libito repetendi; scibam, si opus fuerit, ad . . . hujus rei gratia. Ejus quidem hæres ipsa non sum, quamvis mea fore, & ego in ejus Testamento hæredes declaratur, in eo dicitur, ut nobis non nisi legitima nostra pars sit. Ille vero antequam moreretur, mandavit in suo Testamento, ut fieret hæc ipsa Consultatio, ejusque decisio executioni mandaretur; petiitque, ut etiam atque etiam rogarer R. P. N. . . Urbis L. . . ut necessarias inquisitiones eederet ad ejusmodi Contractuum ac fenorum naturam detegendam.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientie subscriptum censet, si pater ejus, pro qua consultat, magnam pecuniam vim feneratoris esse, quin eam alienaret, ac si inde percepti quaestus usurarii sint, eam ipsam filiam ad restitutionem nullam obligari, bene vero eum, qui ex Testamento ejus hæres institutus est, quippe cum ea filia non nisi legitimum suam partem accepisset. Porro constans & vulgo receptum principium est, legitimum partem ab omnibus oneribus immunem ac liberam esse debere, cum hæres institutus habet, quo satis superque eas alienam solvere, & hæreditatis onera implere possit, nisi in legitima ipsa portione addit alieni boni pars aliqua, id quod in hac facti specie non apparet. Objici quidem potest, si pater usuris patrimonium auxit, consequens proinde fieri, filiarum quoque legitimum partem auctam esse, easque propterea ad aliquam restitutionem teneri. Sed responderetur, in Juris Scripti regionibus oportuisse, ut filia obtineret legitimam partem loco paternorum bonorum partem tertiam in capita dividendam. Jam vero ille septimam tantum partem, & quidem ex pecunia numerata obtinuerunt. Id sane constat ex Expositione, satisque significat eas multo minus accepisse, quam quod ad ipsas legitimam portionis titulo pertineret. Confobrium ergo institutus hæres restituere tenetur, & hæc quidem de re ille monendus est.

Si ergo re ipsa verum fuerit, defunctæ patrem usurarius quaestus percepisse; si id quoque verum est, eam, cujus gratia consultat, non nisi legitima sua parte gaudere, & hæredem univerto patrimonio frui, excepta parte septima, qua data est, ut duabus defuncti filibus legitime partem loco esset; liquido constat eas ad restitutionem non obligari. Majoris tamen claritatis ergo, utque his, ad quos hæc consultatio pertinet, satisfiat, ad quaestiones propositas singillatim responderetur,

Ad primam; jure optimo credi posse quatuor, quos desunt...

Ad secundam; Si heres institutus non satis haberet ex bonis...

Ad tertiam; si ea, cujus causa constituitur, restituere teneatur...

Ad quartam, & postremam questionem; cum apparet, personam...

Decisum hac die 6. Decembris ann. 1703. G. Fromageau.

C A S U S XV.

Quondam adjudicati census usurarii sint?

- 1. Quis ex pecunia mutua percipi potest, cum Debitor ad eam solvendum damnatus est...

Q U A E S I T U M.

Rogantur Sorbona Doctores, ut super duabus hinc questionibus ad quoslibet spectantibus dicant, quod sentiant.

quam mutua dat, suum locum recipiat, nullo tactus scrupulo...

Queritur II. Utrum mos hic eam agendi rationem legitimam...

Rogantur Doctores, quibus hanc duplicem questionem definire placuerit...

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientie subscriptum, quod proposita vidit & expendit...

III. Non posse tuta conscientia ex pecunia mutua lucrum percipi...

IV. Neque vero ejusmodi praxis preterit commoditatis vel utilitatis publice purgari potest...

Alexander III. idem docet eodem titulo cap. Super eo, traditque hanc...

V. Qui ex mutationibus lucrati sunt, pecunia sua censum percipientes...

consumpserunt, sed eos tantum; qui superflua, restituere. Ita docet D. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad 3. atque ita tradit Glossa...

Decisum in Sorbona die 14. Septembris ann. 1674. Aug. de Lanet.

C A S U S XVI.

Usura a Magistratu tolerata.

- 1. Non licet ex mutua pecunia lucrum percipi, quia usura, quæ nihil est aliud...

Q U A E S I T U M.

Mercator Catholicus ea in Urbe institutus, cui Magistratus Hæreticus...

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientie subscriptum, quod expositam facti speciem vidit...

Porro usura prohibetur in multis sacre Scripturæ locis, divino Jure, & præsertim apud D. Lucam cap. 6. vers. 35.

Generalis Congregatio Cleri habita Meloduni ann. 1579. rotundis verbis prohibet, ne quid ultra forem ex pecunia mutua accipiat...

Concilium Viennense sub Clemente V. Clem. ex gravi de usuris, jam prohibetur Judicibus, ne Referentibus suis usuram permitterent...

Ad Constitutiones Regias quod attinet, non pauca sunt, quæ usuram prohibent...

Sanctus hic Doctor addit & illud ad 3. Leges humanæ dimittunt aliquæ peccata impunita propter conditiones humanum imperfectionum...

mana Lex aliquando usuram permittit, pergit S. Thomas; non ut iustam, sed ut multorum utilitati interserviat...

Decisum in Sorbona hac die 13. Novembris ann. 1697. G. Fromageau.

C A S U S XVII.

Usurarium quatuor restituio.

- 1. Heredes, qui sciunt Auctorem suum certo quodam ara obstrictum esse, tenentur illud solvere, quævis id illi, antiquam moremque, minime significaverit.

Q U A E S I T U M.

Ann. 1662. quidam Dominus sua Prædia locavit Mævio, cui cavet Flavius; appositæ clausula, Dominus reliquit Mævio...

Mævius occubuit solvendo impar, & Cautio non amplius in vivis est; sed adsunt heredes, e quorum numero unus tantum vere, ac proprie est, qui possit eam summam solvere...

I. An qui consuluit, cum illud alienum æs solvere a patre justus non fuerit, id tamen facere teneatur, quippe qui norit eo re ipsa patrem obstrictum fuisse?

II. An Dominus pecuniam, quam mutuum dedit, possit censum petere, cum nullis Constitutionibus Contractus extiterit?

III. An qui consuluit, teneatur in foro conscientie universam summam reddere, si alii duo coheredes partem suam solvere renuant, contententes, se ad id, titulo desistente, adigi non posse?

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientie subscriptum censet quoad questionem primam; heredes, qui certo sciunt bis mille nongentiarum librarum summam Dominum deberi, cum ipsi solvere debere, tamen ea de re ex patre, qui debebat, nihil audiverunt.

Quoad questionem alteram; solvendi fœnoris conventionem in conscientia foro nihil valere, nisi mutuum Domino damnatum attulerit, quod in casu ille damni sui compensationem exigere potuisset. Ita docet D. Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 1. ad 1. dicendum, quod ille, qui mutuum dat, potest absque peccato in partem deducere cum eo, qui mutuum accipit...

Quoad questionem tertiam; heredum unumquemque teneri hereditatis ad alienum solvere pro rata hereditatis parte. Glossa in cap. Tua nos, extra de usuris, explicans restituendi obligationem, quæ Usurarii, eorumque heredes tenentur, hæc habet ad verbum Cypriani: Tenentur illi pro parentibus pro hereditaria portione, & illi, ad quos bona usurarium pervenerunt. Et Panormitanus in idem Caput loquitur hæc de regula tanquam generatim instituta non modo contra usurarium heredes, sed in eos quoque omnes, qui hereditatis participes fuerint: Heredes Usurarii, inquit, tenentur ad restituendam usuram, non in solidum, sed pro hereditariis portionibus...

Sanctus hic Doctor addit & illud ad 3. Leges humanæ dimittunt aliquæ peccata impunita propter conditiones humanum imperfectionum, in quibus multa utilitates impediuntur, si omnia peccata, distributa prohiberentur adhibere panis. Quamobrem hu-

reditus portionibus. Sed in presenti facti specie ea est principia questio, an hæres, cui adversus cohæredes suos titulus nullus suppetit, ipse universam, quæ debetur, summam solvere teneatur; Glossa in idem Caput videtur hæredi contraria, quia ponit principii loco, cum omnia delinctoria bona obligationi obnoxia sint, omnes proinde, qui eorum portionem obtinent, in solidum eadem prorsus obligatione adstringi: *Satis potest dici, quod in solidum conveniri possunt, quia omnia bona usumque obligata illi erant.* Panoritanus hoc principium non recipit, contenditque post Hostiensium, alioque complures in Jure nihil esse, quod ejusmodi solidariam obligationem confirmet. Quare in hujusmodi negotiis ea optima regula est, ut locorum Jurisprudentia fervetur, & locorum, in quibus quæstiones hæc judicandæ sunt, Legi conscientia conformetur; quemadmodum enim bonorum partitionibus, aliisque dispositionibus, ita & in restitutionibus locali Legi standum est. Si quid ergo Lex, aut Princeps in re, quæ præ manibus est, constituerunt, id in ipso conscientia foro tenendum, dummodo nihil actum fuerit in Creditoris fraudem; ut nempe, quod sibi debebatur, amitteret. Est enim illud firmum, & inconcussum: *fraus & dolus non parocinatur facinoribus.* At si Principis Lex nil definiat, servanda est regula, quæ docet, quicumque patrimonii per hereditatem participes fuerint, eos omnes, prout quidem ex patrimonio ipso acceperunt, ejus esse alienum solvere debere.

Decisum in Sorbona die 7. Maji ann. 1682.
Aug. de Lamer.

C A S U S XVIII.

Usura, ad quam viri nomine ac bono conjux incubuit.

- 1 Vidua tenetur usurarius quæstus restituere, quos percipit viri nomine, quamvis ipsa bonorum communi renuntiaverit.
- 2 Unde se excusare non potest, quod cimmerit, ne viro suo displiceret, nisi eos usurarius quæstus ipsius nomine percipisset.

Q U Æ S I T U M.

Mulier, absente viro, pluries, eo jubente, cuidam dedit ad mensam centum nummos aureos, singulisque vicibus nummum retinuit sœnoris loco, vel ob utilitatem, quam ille percipiebat, quia nempe Ruri dabantur nummi, & reddebantur Parisiis sub mensis finem. Renuntiavit illa bonorum communi, & cum ita pecuniam mutuum daret, procurabat mariti negotia, prorsus ut Commissus agere potuisset. Probe quidem noverat se male facere: sed ne viri animum perturbaret, eique displiceret, non poterat, quin ei pareret; præterquamquod agenti ipsi id vetitum esse, respondebat ille, se, cum idoneos viros hæc de re consulisset, intellexisse, id tuta conscientia fieri posse, quippe quod omnino culpa vacaret.

In hac facti specie mulier nunc vidua quærit, an quæstus, quos ita viri nomine percipit, ipsa restituere teneatur, cum

(*) Sayrus in clavi lib. 10. tract. 2. cap. 6. num. 9. Sylvius tom. 4. quæst. 78. artic. 3. Conf. 2. Navarr. in Manual.

bonorum communi renuntiaverit, nec id alia de causa præstiterit, quam ut ejusdem viri mandata exequeretur, quamvis vehementer optaret, ita non agere, quod se male agere non ignoraret?

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientie subscriptum censet, Viduam, de qua in Expositione dictum est, ad restitutionem teneri, tamen si viri sui communitati renuntiaverit, facta hypothese eum, vel eos, quibus ejusmodi usurae bono fuerint, minime restituere, quia nempe illa contra conscientiam suam agit, & ad apertam usuram contulit, cum viri sui iussu nummum aureum sibi sumpsit loco sœnoris nummorum centum, quos mutans ad mensam dabat.

Pecasse mulierem hanc videtur prorsus indubitatum, quoniam semper crederet se male facere, cum ex centum nummis mutuis unum retinuit, etiam postquam audit ex viro ipsum de re consuluisse, idque legitime fieri posse.

In eo porro veritur maxima difficultas, an scilicet eadem mulier ad usuram, ac proinde ad injussum viri sui proprie contulerit, an simplex tantum Ministra, quasque instrumentum fuerit? Porro cooperata videtur, quia nimirum ipsa nummos mutuos dedit, & inde usuram percipit, quæ sane pura putaque executio non est; ea causa secunda est, & injustitia cooperatio. Casuiste longum latumque discrimen statuunt inter eum Usurarii Commissum, qui exempli causa in Acta referat pecuniam, quæ sœnoris datur, & quæstus, qui inde percipiuntur, qui usurarias hæc conventiones atque exactiones recenset, ac servat; & eum, qui pecuniam ipsam sœnatur, qui inde lacrum exigit, percipitque. Illum quidem complures eximunt a restitutionis obligatione, quia proprie ad usuram non consent, nec actione sua immediate ac proxime malum attingit, quod causa princeps sibi faciendum proponit; sed illud jam factum supponit. Aliam vero Casuistarum plerique ad restitutionem obligant: *Quia ejusmodi famulus, inquit (a) Sayrus, vere & moraliter insinuat in illum contractum usurarium, & aliquid per se ad illum pertinens officio.* Hæc nimirum est facti species, quæ præ manibus est; quia mulier actione sua injustitie causa est, dum ipsa centum nummos aureos sœnatur, & retinet sœnoris loco nummum pro mense, qui mutui terminus est.

Nec refert, mulierem hanc, de qua quæstio instituta est, lucrum ex ejusmodi usuris non percepisse, quippe quæ bonorum communi renuntiasset. Hæc enim objectio vim aliquam habere potest, si illa egisset bona fide, mutuatamque eam pecuniam dedisset, cum se male agere minime crederet. Neque vero ipsa inde excusari potest, quod viri sui iussu facere coacta fuerit, ne ei displiceret. Eum quidem conjugi graviter iniuriam fuisse ex proposita facti specie non apparet; præterea si quid iustum fuerit, quod peccatum esse innotescat, id quidem faciendum non est; omnia potius perferantur, quam peccetur. necesse est; quia, ut docet Apollolus, prælati Deo, quam hominibus obedire.

Decisum Parisiis hæc die 13. Aprilis ann. 1693.
G. Fromageau.

cap. 17. num. 266. Bonac. de Contract. disp. 3. quæst. 3. cap. 15. num. 12.

F I N I S.

INDEX RERUM

QUÆ IN HIS DUOBUS VOLUMINIBUS CONTINENTUR.

Prior numerus Tomum, & posterior Paginam indicat.

A

ABBATIÆ.

Quid intelligatur earum nomine, quæ Conventuales actu & habitu nuncupantur. Tom. I. Pag. 3
Litigium inter Religiosos Abbatie sancti Remigii Lunavilla, & Lotharinga Ducem quoad Abbatie nominationem. I. 4
Officia, quæ conferunt, non ultra ejus vitam perdurant. I. 1
Origo hujus nominis. I. 2
Abbaties sunt vel Regulares, vel Commendatarie. I. 3
Abbas, qui vota sollicitat, ut eligatur. ibid.
Est simoniacus, deponendus, & excommunicandus est, ac fructus restituere tenetur. I. 4
Nihil discriminis intercedit inter Novitiatum & Professionem Abbatie regularis, & simplicis Religiosæ. I. 7
Abbas regularis, qui nondum Professionem emisit. ib.
Abbas provivus Abbatie in Commendam, quam Regule subdit. ibid.
Abbas regularis, qui abdicans sibi pensionem retinet. I. 8
Abbas, qui Bullis caret, Abbatie sue fructibus vi Rescripti sui nequit. I. 61
Opus est, ut Bullas habeat, aut Abbatiam Regi emittat. I. ibidem.

Abbas Episcopo subiectus non potest Religiosos suos in alia Diocesi, quam in qua residet, ordinibus initiandos curare. II. 137
Pœna, quas Abbas hic, ejusque Religiosi subeunt in simili facti specie. ibid.
Episcopus in hunc Abbatem Censuris uti potest. ib.
Abbas, qui proprio patri Abbatie sue redditus locat. II. 328
Abbatie sue redditus propriis consanguineis donare non potest. ibid.
Abbas reparationibus obnoxius, cum satis diligentie non adhibuit. II. 331
Abbas, qui Episcopali jurisdictione gaudet, Beneficia unire potest. II. 385
Quid inire consilii debeat, ut ad hæc unionem perveniat. ibidem.

ABBATISSÆ.
Quandonam in Ecclesia esse coeperint. I. 8
Quoniam eorum ætas esse debeat. ibid.
Abbatissæ elective & a Principe nominantur. ibid.
Tenentur illa clausura legibus. ibid.
Circa peccatum & proprio Monasterio egredi nequeunt ad sua Prædia invivenda. ibid.
Non potest Abbatissa, quæ sibi donata sunt, vendere, ut suis consanguineis inopia laborantibus opuletur. I. 9
Quicquid a consanguineis, aliove recipit, ad Monasterium pertinet. ibid.
Pecunia sibi a consanguineis tradita uti nequit, ut fundum sibi constituat. ibid.
Non potest pensionem annuam sibi debitam consanguineis remittere. ibid.
Monialis infirma, & Regula servandæ impar Abbatissa esse non potest. I. 10
Facti species, in qua id licet. I. 11
Abbatissa pensionem, qua, cum simplex Monialis esset, fruebatur, fratri suo remittere nequit. I. 12
Quoniam gaudet potestate, cum Bullas nondum obtinuit. I. 13.

Non ei jus adest Abbatie administranda. ibid.
Eam sine Bullis Regii Breviculi vi retinere non potest. I. ibidem.
Extensio facultatis Abbatissæ quoad præcipiendum. ib.
Non potest intra Abbatie sue septa quemquam admittere, nisi urgeat proprie dicta necessitas. II. 272
Ne constructionem quidem ac reparationem prætextu. II. ibidem.
Si illa abutatur potestate sua, Moniales ea de re debent apud Episcopum conqueri. II. 273
Quæ fidelis professionem non edidit præscripto tempore, Abbatie fructibus gaudere non potest. ib.
Varii casus propositi super Abbatissæ quoad administrationem consilio. II. 271

Lamer Tom. II.

Non potest Pensionariæ, quin Communitatem consuluerit, habitum impertiri. II. 273
Mitigati Ordinis Abbatissa, quæ ad reformatum Ordinem nominatur. II. 359
Si servanda reformationi inepta fuerit, ejusmodi nominationem acceptare non potest. II. ibid.
Si nominationem acceptet, opus habet Superioris dispensatione, & quidem ad tempus. II. 360

A B S O L U T I O.

Ejus definitio, ac divisio. I. 15
Remissio severitatis Ecclesiæ ad eam concedendam. ib.
Varia Absolutionum genera. ibid.
In voluntario peccati habitu versantibus concedenda non est. I. 16
Quibusdam sit concedenda. I. 15
An sub conditione conferri possit. I. 17
Quandonam denegari possit. ibid.
Nulla est, si a Sacerdote, qui Ordinarii approbatione careat, conferatur. I. 18
Venialium peccatorum, de quibus contritio omnino non adest, Absolutio. I. 19
Pueris minime instructis neganda est. ib.
Is quoque, qui cum inimicis in gratiam redire nolunt. I. ibidem.
Probationis tempus a peccatoribus exigendum, ut Absolutio eis concedatur. I. 20
Peccatoribus pravo habitu irretitis neganda est. ib.
Nullum in Canonibus vestigium apparet Absolutionis ad consuetudinem. I. 147
Cur hæc Absolutio sit adeo communis in Decretalibus? I. ibidem.
Canonice partes suas non implentibus Absolutio neganda est. I. 109
Idem sentiendum de Monialibus, quæ quæpiam ut propriam possident. II. 286

A B S T I N E N T I A.

Quæ sextis quibusque Feriis, Sabbatis, per Quadragesimam, in Vigiliis &c. servanda est. I. 21
Obligatio servi quoad Dominum in Absinentie negotio. I. ibidem.
Puella conversæ, ad eandem Absinentiam quod attinet, quoad patrem Calvinianam obligatio. ibid.

A B U S U S.

In tuto non ponitur quadraginta atque adeo centum annorum spatium, siquidem probari possit. II. 384

A C C E P T I L A T I O N E S.

Publicæ. Responso ad objectionem, quæ de apochis ante solutionis tempus notatis proponitur. II. 68

A D E V I T A N D A.

Explicatio hujus Extravagantis. I. 301

A D S I S T E N T I A.

Choro a Canonice præstanda. I. 103 & 115
Qui non assistunt, distributionibus privandi sunt. I. 103 & seq.

Canonicus ministerium, quo ab Officio eximitur, obtinens eorum tantum dierum, quibus occupatus est, distributiones percipere potest. II. 140
Reverentia & modestia, qua Canonicus Officio interesse debet. I. 109
Simoniaci sunt ii, qui non nisi in proventus gratiam assistunt. I. 110
Theologalis, & Collegii caput, si doceant, inter esse censentur. ibid.

Qui bona fide, qui adfuerint, perceptorum, restituere minime tenentur. I. 114
Consuetudo minoribus Horis non adfuerint, quæcumque de eorum sit ejus antiquitas, abusiva est. ib.

A D V O C A T U S.

An id officii cum Beneficentiæ munere stare possit. I. 25
An Advocati & Procuratores in suorum Clientium gratiam diebus Dominicis & Festis laborare possint. II. 307

A D U L T E R I U M.

Quid sit, quoque modis committi possit. I. 21
Ethnicorum sententia quoad hujus criminis punitionem. I. 23
Vir adulter, cujus uxor separationem postulat. ib.
Adulterium cum promissione matrimonii post legitima conjugis mortem. I. 23